

Nieuwsbrief nr. 8 – november 2013

Goed nieuws

In onze vorige nieuwsbrief vroegen we ons af of in 2013 een Nederlandse vertaling van Babička zou kunnen worden gerealiseerd. Het jaar is bijna voorbij en we weten dat dat niet gelukt is. Wel zijn er grote vorderingen gemaakt.

De fondsenwerving is nu nagenoeg compleet. Met bijdragen van het Letterenfonds, het Tsjechische ministerie van Cultuur, de uitgever en enkele particulieren is het nu nog een kwestie van de laatste loodjes. Ons ontbreekt nog een bedrag van € 3000,=

Uitgeverij Ad Donker in Rotterdam (www.uitgeverijdonker.nl) heeft er in ieder geval vertrouwen in en heeft het boek in productie genomen. De Nederlandse uitgave van Babička in de vertaling van Kees Mercks en met illustraties van Vladimír Tesař mag in de loop van 2014 worden verwacht!

Aan ons allererst nog de opdracht om het ontbrekende bedrag bij elkaar te brengen en we hopen dat wij ook dit jaar nog op uw bijdrage mogen rekenen. Elke bijdrage is welkom.

Ons, binnenkort verplichte, IBAN bankrekeningnummer is NL92 INGB 0005 1802 98 t.n.v. Stichting Babička, Rotterdam.

Božena in Slowakije/Hongarije

In het voorbije voorjaar hoopten we ook een nieuwe bijeenkomst te kunnen organiseren met een programma over het laatste deel van *Božena achterna*, dat betrekking heeft op haar reizen naar Slowakije/Hongarije. Dat is evenmin gelukt en dat heeft u dus nog van ons te goed. Nu alvast een voorproefje over de periode die vooraf ging aan het schrijven van Babička.

Wat was de situatie?

Božena woonde met haar vier kinderen van ongeveer 14, 13, 11 en 10 jaar in Praag. Josef Němec bevond zich op zijn standplaats in Balassagyarmat (Slow. Balážske Ďarmoty). Balassagyarmat was een stad aan weerszijden van de rivier de Ipeľ.

Božena gaat op 2 mei 1853 met de twee jongste kinderen Dora en Jaroslav, op reis naar Balassagyarmat. Ze hoopt dat Jaroslav, die ziek geweest is en hoge koorts gehad heeft, er zal opknappen. De oudste kinderen Karel en Hynek blijven in Praag op school.

Toen in april 1853 een onderzoek naar Josef's patriottische activiteiten in 1848 gestart werd, kon hij Balassagyarmat niet verlaten en werd zijn salaris gehalveerd. Božena's plan om nog een poosje naar het kuuroord Sliáč te gaan waar het haar eerder zo goed bevallen was, was, financieel gezien, in 1853 niet meer mogelijk. Daarom verbleef ze in en rond de stad en in gesprekken met de gewone mensen om haar heen, zoals de bediende Marka, noteerde ze enkele verhalen zoals *O dvanástich mesiačikoch (De twaalf maanden)*, *O hlúpej žene (Over de domme vrouw)* (die bij nader inzien toch niet zo dom bleek).

Indrukken over haar verblijf in Ďarmoty en omgeving staan beschreven in een bundel artikelen onder de titel *Uherské město* (Hongaarse stad) (Ďarmoty) met de thema's: omgeving, volksaard, familie, scholen, boerderijen en het boerenbedrijf, fruit, de wijngaard en de wijnoogst, het bestuur etc. *Uherské město* werd in 1858 gepubliceerd. De digitale Tsjechische versie kan men vinden op

http://zlatyfond.sme.sk/dielo/5004/Nemcova_Uherskemesto-Darmoty/1

Dit is ook de streek waar de Palóc wonen, een bevolkingsgroep met eigen taal, architectuur, klederdrachten, volksdansen, ambachten en tradities.

In het Palóc-museum in Balassagyarmat moet zich een herdenkingstegel bevinden met deze tekst:

◀ *In 1852-1853 verbleef de grote schrijfster in Balassagyarmat en raakte gehecht aan de Palóc mensen.*

Intussen werd in Praag haar oudste zoon Hynek ernstig ziek. Hij bleek aan tbc te lijden. Een bericht van eind augustus daarover werd door de censurerende instantie zes weken opgehouden en bereikte Božena pas op 15 oktober. Ze reisde onmiddellijk naar huis en vond een doodziek kind. Twee dagen na haar thuiskomst overleed Hynek, inmiddels 15 jaar oud, op 19 oktober 1853. Vrienden, leraren en medeleerlingen zorgden voor een mooie begrafenis.

Voor Božena brak, ook financieel, een moeilijke tijd aan. Alleen met hulp van vrienden en bekenden kon zij de eindjes aan elkaar knopen. Gesteund en gestimuleerd door haar Praagse vrienden begon ze in de winter van 1853/1854 met het schrijven van Babička.

Plaquettes op de huizen aan de Ječná 516 ► en de ◀ Vyšehradská 45/1378 in Praag getuigen hiervan.

Božena keerde in gedachten terug naar haar jeugd in de vallei van de Úpa, naar de landelijke gewoonten en tradities van Bohemen, naar de mensen die ze had meegemaakt: de pastoor, de onderwijzers, de bedienden, de molenaar, de boswachter enz.

In het middelpunt staat de grootmoeder die het symbool is van liefde, wijsheid en goedheid. En ofschoon ook haar eigen grootmoeder (Magdalena Novotná, 1770-1841) enige tijd in de vallei gewoond heeft en haar kleinkinderen tal van verhalen vertelde, is Babička toch geen biografisch verhaal maar een boeiende vertelling over hoe het leven daar ook had kunnen zijn. Het boek kreeg als subtitel: *Obrázky z venkovského života* wat zoiets betekent als *Beelden uit het leven op het platteland*.

Het vinden van een uitgever kostte toen der tijd nog wel enige moeite maar uiteindelijk bleek Jaroslav Pospíšil, die al eerder werk van Božena had uitgebracht, bereid om dit boek uit te geven. Op 14 mei 1855 verscheen het eerste van de vier deeltjes.

Božena werd er onmiddellijk bekend mee en dit tijdloos gebleken verhaal werd voor vele Tsjechische generaties het meest favoriete boek. Sinds 1855 werd het elke paar jaar, soms zelfs jaarlijks, al of niet voorzien van illustraties, herdrukt, in totaal meer dan 300 keer. Het werd in meer dan 30 talen vertaald en de stichting Babička hoopt daar volgend jaar dus een Nederlandse uitgave aan toe te voegen.

NB Meer specifieke informatie over de uitgave zal in de loop van het voorjaar beschikbaar komen. Hou dus onze website www.babicka.nl in de gaten waarop in de rubrieken *Het boekproject* en *Actueel* meer informatie te vinden is. Ook de vroegere nieuwsbrieven zijn op de website te vinden.

Božena Němcová-route in Chodsko

Aan het einde van 2013 zal een thematische route geopend worden in de 13 gemeenten waar Božena tussen 1845 en 1848 gewoond heeft, waar zij geweest is en/of waarover zij geschreven heeft.

Het betreft een samenwerkingsverband tussen Vše-ruby, Tanaberk, Chrastavice, Stráž, Milavče, Bořice, Kdyně, Kout na Šumavě, Stanětice, Mrákov, Újezd, Draženov en, over de grens, het Beierse Eschlkam. In elke van deze gemeenten wordt een paneel met wetenswaardigheden geïnstalleerd evenals in Domažlice. In sommige plaatsen zou er zelfs al een paneel geplaatst zijn.

De Tsjechische televisie maakte een impressie van het gebied tussen Všeruby en Tanaberk:

<http://toulavakamera.ceskatelevize.cz/article.asp?id=3147>

Ons verzoek:

graag willen we foto's hebben van de panelen en van de locaties. Helpt u ons als u in de buurt komt?